

II. Statstilskud til Planteavlens Fremme og Betingelserne for dets Anvendelse.

Af H. C. Larsen.

Spørgsmaal om Statstilskud til de her omhandlede private Foranstaltninger til Planteavlens Fremme forelaa allerede i 1895, idet Forstander *P. Henriksen*, Beder Havebrugsskole, tilskyndet dertil af Statskonsulent *K. Hansen*, Lyngby, i Foraaret 1895 anlagde en Forevisningsmark ved Skolen, efter forud at have modtaget Tilsagn fra Indenrigsministeriet om et Statstilskud af 100 Kr. til Markens Anlæg og Drift paa Betingelse af, at nærmere Aftale herom blev truffen med Statskonsulent *P. Nielsen*, Tystofte. I 1896 blev, foruden til Forevisningsmarken i Beder, et lignende Statstilskud gennem Det kgl. danske Landhusholdningsselskab tilstaaet Forstander *J. Nielsen*, Klank Højskole, til Anlæg af en Forevisningsmark efter en af Statskonsulent *K. Hansen* udarbejdet Plan og under Tilsyn af Statskonsulent *Fr. Hansen*, Askov, der tillige førte Tilsyn med Forevisningsmarken i Beder. Paa disse Betingelser blev der direkte fra Ministeriet i en Aarrække til hver af de nævnte Forevisningsmarkers Drift ydet et Statstilskud af 100 Kr. aarlig, Beder indtil 1899, Klank indtil 1903, hvorefter Driften af denne Mark blev overtaget af Landboforeningerne. I 1899 modtog Bornholms landøkonomiske Forening et Tilskud fra Staten paa 100 Kr. til Anlæg og Drift af en Forevisningsmark ved Bornholms Højskole. Denne Landboforening var saaledes den første, der modtog direkte Statstilskud til Forevisningsmarker. Samme Aar ansøgte Forstander *Emil Jørgensen*, Abed, om Tilskud til Anlæg af en Forevisningsmark ved Abed Højskole, men Andragendet blev afslaaet med den af Statens Planteavlsudvalg fremførte Motivering, at »Statens Støtte til Forevisningsmarker ikke bør ydes til Enkeltmand; Sagen er optaget af Landboforeningerne forskellige Steder i Landet, og man maa formene, at den er bedst tjent med, at den Støtte, der fra Statens Side kan ydes, kommer Landbruget til Gode gennem Landboforeningerne«.

Statstilskud til lokale Markforsøg med Kunstgødning blev første Gang søgt i 1897 af Bølling-Nørre Herreders Land-

boforening i Ringkøbing Amt — men afslaaet, fordi Statskonsulent *P. Nielsen* i sin Erklæring om Andragendet havde udtalt, at »skal der paa dette Punkt bringes Klarhed til Veje, maa de saakaldte lokale Markforsøg knyttes til de faste Forsøgsstationer, ledes af Bestyrerne af disse og planlægges saaledes, at der kan vindes sikre og retledende Resultater«.

Denne Fordring, der, som det senere viste sig, var fyldestgjort ved Forsøgene i Bølling-Nørre Herreders Landboforening, idet disse i det paagældende Aar — hvad der formentlig har været *P. Nielsen* ubekendt, da han afgav sin Erklæring — var planlagte og ledede fra Forsøgsstationen ved Askov, blev i de følgende Aar i en af Statens Planteavlsudvalg noget modereret Form fastholdt som Betingelse for Ydelse af Statstilskud til Landboforeningerne til lokale Gødningsforsøg.

Brande med Omegns Landboforening i Vejle Amt og Kolding Omegns Landboforening i Ribe Amt modtog saaledes i 1898 de første direkte Statstilskud, hver 100 Kr., til lokale Forsøg med Kunstgødning »paa Betingelse af, at Forsøgene planlægges og ledes af Statskonsulent *Fr. Hansen*, Askov«.

I 1899 blev der efter Ansøgning til Landbrugsministeriet og Anbefaling af Statens Planteavlsudvalg tilstaaet følgende Landboforeninger Statstilskud til Udførelse af lokale Gødningsforsøg, nemlig:

Brande med Omegns Landboforening	150 Kr.
Kolding Omegns Landboforening	100 -
Vejle Vesteregns Landboforening	150 -
Bølling-Nørre Herreders Landboforening	100 -
Bornholms landøkonomiske Forening	100 -

I alt ... 600 Kr.

Vilkaarene var for de jyske Foreninger de samme, som ovenfor anført, og for Bornholms landøkonomiske Forening, at »Forsøgene udføres efter en af Statskonsulent *K. Hansen*, Lyngby, fastsat Plan og under hans Ledelse«.

Paa dette Tidspunkt var, som det fremgaar af det foregaaende Afsnit, Side 89 og følg., Arbejdet for Planteavlens Fremme i de andre Landsdele imidlertid ogsaa i ret god Fremgang. De samv. Landboforeninger i Sjællands Stift stillede i 1898 2000 Kr. til Raadighed for sit nylig nedsatte Planteavlsudvalg til Anlæg af lokale Gødningsforsøg og Forevisningsmarker og anvendte hertil 1700 Kr. af de Statsmidler, som var bevilgede

Landboforeningerne til »Fremme af almindelige Formaalk«, samt et lignende Beløb i det følgende Aar. Disse Tilskud og Landboforeningernes egne Midler var imidlertid utilstrækkelige til Dækning af Udgifterne, og Foreningerne ansøgte derfor i Slutningen af Aaret 1898 Ministeriet om en særlig Bevilling paa Finansloven paa 6000 Kr. »for at iværksætte yderligere Foranstaltninger og Forsøg til Plantedyrkningens Fremme paa Sjælland«.

Statens Planteavlsudvalg modtog dette Andragende til Erklæring, og efter Forhandling med Statskonsulent *K. Hansen*, der i en udførlig Indstilling gjorde nærmere Rede for de lokale Gødningsforsøgs og Forevisningsmarkers Betydning og for de Principper, hvorefter disse Foranstaltninger burde ledes og støttes af det Offentlige¹⁾, foreslog Udvalget, at der paa Finansloven for Finansaaret 1900—01 under Budgettet for Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur blev optaget en Bevilling paa 20 000 Kr. »til Raadighed for Ministeriet til Støtte for lokale Markforsøg og Forevisningsmarker, som oprettes under Medvirkning af Landboforeninger eller lignende Institutioner og ledes fra Forsøgsstationerne efter en af Planteavlsudvalget²⁾ approberet Plan«. I Indstillingen herom hedder det endvidere:

»Men ogsaa i de andre Landsdele« — bortset fra Sjælland — »er Interessen i høj Grad vakt for denne Sag, hvilket bl. a. har givet sig Udslag i en Række Andragender fra Landboforeninger og Private om Bidrag fra Statskassen til lokale Forsøg og Forevisningsmarker, og det vilde være ønskeligt, om Fællesforeningerne for de øvrige Provinser ogsaa vilde tage Sagen i deres Haand, saaledes at den Bevægelse, der er rejst Landet over for Iværksættelse af disse Foretagender, og som nu maa ventes at ville tage yderligere Fart, kan blive holdt i det rette Spor. Naar Virksomheden ledes efter bestemte, ensartede Principper, vil her være et Omraade, der i ganske særlig Grad har Krav paa Støtte fra Statens Side, idet de omhandlede Foranstaltninger have vist sig nyttebringende og hensigtsmæssige, men kræve saa væsentlige pekuniære Ofre fra Foreningernes og Landmændenes Side, at Sagen uden Statshjælp ikke kan ventes at ville vinde Udbredelse, navnlig til de mindre Jordbrugere, i det Omfang og paa den Maade, som det i Henseende til dens Betydning for Agerbruget maatte ønskes.«

¹⁾ Jvf. Rigsdagstidende 1899—1900, Tillæg B, Spalte 287—310.

²⁾ a: Statens Planteavlsudvalg, hvilken Betegnelse først blev anvendt, efter at de provinsielle Planteavlsudvalg var nedsatte.

Paa Finanslovforslaget nedsatte Ministeriet imidlertid — uvist af hvilken Grund — Beløbet fra 20 000 Kr. til 10 000 Kr. Denne Sum blev derefter bevilget og stod altsaa til Raadighed paa Statens Forsøgsvirksomheds Budget fra 1. April 1900. Ministeriet anmodede Statens Planteavlsudvalg om nærmere Forslag til Bevillingens Anvendelse, og Udvalget udtaler herafter med Henblik paa den fremtidige Ordning:

at »man maa nære afgørende Betænelighed ved at tilraade, at det paalægges Statens Forsøgsbestyrere« — som forudsat ved Bevillingens Givelse (I. c., Spalte 287) — »at overtage den direkte Ledelse af og det direkte Ansvar for de lokale Markforsøg . . . allerede nu ere de i den Grad optagne, at det vil være ganske umuligt for dem paa tilfredsstillende Maade at bestride deres Gerning, naar denne forøges med en ny Virksomhed af en saa omfattende Natur som den, de lokale Markforsøgs Ledelse vil frembyde.« »Det kan formentlig overlades til Foreningerne selvstændigt at administrere disse under Tilsyn af Bestyrerne for Statens Forsøgsstationer. Det maatte herefter blive den paagældende Forenings Sag at antage en Leder af de Forsøg, som udføres inden for dens Virksomhedsomraade, hvilken Forsøgsleder lægger Forsøgsplanerne, antager den fornødne Assistance ved den detaillerede Ledelse, har Ansvaret for Arbejdets forsvarlige Udførelse og afgiver Beretning og Regnskab. Til Dækning af Udgifterne herved og de øvrige med Forsøgene forbundne Udgifter med Fradrag af, hvad der afholdes af Forsøgsrekvirenterne i Henhold til et af Ministeriet approberet Taxtregulativ¹⁾, gives Foreningerne Statstilskud, for saa vidt det paa Finansloven bevilgede Beløb tilstrækker.

Som Betingelse for Statstilskud kræves, at Forsøgsplanerne ere approberede af Planteavlsudvalget²⁾, at Foreningerne underkaste sig vedkommende Statsforsøgsstations kontrollerende Tilsyn, at Foreningerne aarlig indsende detailleret Beretning om Forsøgene til Planteavlsudvalget²⁾ og specificeret og dokumenteret Regnskab til Ministeriet.«

Med Hensyn til Forevisningsmarkerne fastholdes det, »at Formaalet med de statsunderstøttede Forevisningsmarker væsentlig bør være det, at demonstrere de ved de faste Forsøgsstationer indvundne Erfaringer« og »at Forsøgsbestyrerne maa være direkte medvirkende ved Forevisningsmarkernes Planlægelse og saa vidt muligt ogsaa ved deres Drift. Paa den anden Side er det af største Betydning, at det er Befolkningen selv, som fremkalder Anlægget af Forevisningsmarker, hvorfor Foretagendet først bør iværksættes, naar der gennem en Landboforening er fremkommet Ønske derom . . .«

¹⁾ Jvf. Fodnoten Side 142.

²⁾ Jvf. Fodnoten Side 139.

I Henhold hertil og efter stedfundne Forhandlinger med Statskonsulenterne i Planteavl foreslog Udvalget følgende Fordeling af Statstilskudet for 1900—01 til nedennævnte Foreninger, som havde ansøgt om Tilskud, hvilket Forslag blev tiltraadt af Ministeriet:

Til lokale Gødningsforsøg:

Aalborg Amts Landboforening	500 Kr.
Randers Amts Husholdningsselskab	500 -
Vejle Amts Landboforening	150 -
Vejle Vesteregns Landboforening	150 -
Brande med Omegns Landboforening	150 -
Viborg Amts landøkonomiske Forening	150 -
Vildbjerg og Omegns Landboforening	150 -
Hammerum Herreds Landboforening	200 -
Skodborg-Vandfuld Herreders og Lemvig Landboforening ...	250 -
S. Felding-Assing-Skarrild og Omegns Landboforening	100 -
Bølling-Nørre Herreders Landboforening	100 -
Ulfborg-Hind Herreders Landboforening	100 -
Morsø Landboforening	130 -
Salling Landboforening	120 -
Kolding Omegns Landboforening	100 -

Til lokale Gødningsforsøg og Forevisningsmarker:

De samv. Landboforeninger i Sjællands Stift	3000 -
Fyns Stifts patriotiske Selskab	2000 -
Langelands landøkonomiske Forening	200 -
Mariibo Amts økonomiske Selskab	800 -
Bornholms landøkonomiske Forening	400 -
Forevisningsmarken ved Klank Højskole	100 -

I alt til 20 Landboforeninger eller Fællesforeninger .. 9350 Kr.

For Finansaaret 1901—02 var der atter 10 000 Kr. til Raa-dighed i dette Øjemed. Om Anvendelsen af denne Bevilling ønskede Ministeriet, inden Finansaarets Begyndelse, at udsende et Cirkulære med nærmere Angivelse af, paa hvilke Betingel-ser Tilskud saavel til lokale Markforsøg som til Forevisnings-marker kunde ventes tilstaaede, og Statens Planteavlsudvalgs Erklæring blev i den Anledning indhentet, idet Ministeriet »navnlig maatte ønske præciseret, hvilke Bidrag der maa kræ-ves af vedkommende Landboforeninger eller af de private«.

Udvalget foreslog herefter, at de i foregaaende Aar stillede Betingelser for Ydelse af Statstilskud saavel til lokale Mark-forsøg som til Forevisningsmarker (se Side 140) opretholdtes, at der »benytttes 9000 Kr. til lokale Markforsøg og at Tilskud

heraf gives dels i Forhold til Omfanget af Foreningens Virksomhed i paagældende Retning, dels med Hensyntagen til Størrelsen af de Ejendomme, paa hvilke Forsøgene ønskes indlagte, idet der, efter hvad der formentlig er fastslaaet ved Bevillingens Givelse (jvf. Rigsdagstidende 1899—1900, Tillæg B, Spalte 306), bør kunne tilstaas mindre Ejendomme et forholdsvis større Statstilskud. Som nødvendig Begrænsning foreslaas derhos, at ingen Landboforening kan faa mere end $\frac{2}{3}$ af de med Forsøgenes Anlæg og Drift forbundne direkte Udgifter dækkede ved Statstilskud¹⁾, samt med Hensyn til Forevisningsmarker: »at Foreningen selv udreder mindst Halvdelen af de direkte Udgifter ved Forevisningsmarkens Anlæg og Drift.«

Landbrugsministeriet udsendte derefter den 25. Marts 1901, overensstemmende med disse Forslag, et Cirkulære, der findes gengivet i Bilag 1, Side 162, og der indkom Andragender fra 27 Landboforeninger eller Fællesforeninger om Statstilskud i Finansaaret 1901—02, nemlig de samme 20 Foreninger, som modtog Tilskud i det foregaaende Finansaar, samt yderligere følgende 7 jyske Landboforeninger: Thylands, Nordthy, Kalø Vig, S. Omme og Omegns, Hjerm-Ginding Herreders, Vorgod-Brejning m. fl. Sognes og Kolding Herreds Landboforening.

Efter Statens Planteavlsudvalgs Indstilling modtog samtlige Foreninger Tilskud, nemlig i alt 9000 Kr. til 348 lokale Markforsøg og 1000 Kr. til 13 Forevisningsmarker, nemlig 3 i Jylland (Bølling-Nørre Herreders, Brande med Omegns og Hjerm-Ginding Herreders Landboforening), 5 paa Sjælland, 4 paa Fyn og 1 paa Bornholm. Tilskudet til de lokale Markforsøg blev fordelt saaledes, at der paa den foran antydede Maade toges Hensyn baade til Forsøgsarbejdets Omfang og til de paagældende Ejendommers Størrelse²⁾. Det udgjorde gennemsnitlig ca. 26 Kr. pr. Forsøg.

¹⁾ Det fremgaar heraf, at Fordringen om direkte Pengebidrag fra Forsøgsrekvirenten, hvorom der paatænkes udarbejdet et Takstregulativ (se Side 140), saaledes at der for Ret til et enkelt Gødningsforsøg paa indtil 39 Parceller skulde ydes en Betaling af fra 5 til 25 Kr. efter Ejendommens Størrelse fra henholdsvis under 4 til over 20 Tdr. Hartkorn, — var frafaldet, eller rettere: Spørgsmaalet overladt til Foreningernes egen Afgørelse og formentlig senere ganske bortfaldet.

²⁾ Ejendomme med henholdsvis indtil 2, fra 2—5, 5—10, 10—15 og over 15 Tdr. Hartkorn blev tildelt Tilskud i Forholdet 10—9—8—7—6 (Forholdsandele).

Det samlede Statstilskuds Fordeling mellem Landsdelene saavel i dette som i de foregaaende og efterfølgende Aar fremgaar af Tabel 7, Side 154.

I 1901 fremsatte De samv. danske Landboforeninger Forslag til Ministeriet om en betydelig Forhøjelse af Bevillingen, der i Forhold til det Omfang, de lokale Gødningsforsøg i de seneste Aar havde taget, var utilstrækkelig og saaledes heller ikke tillod i større Udstrækning at optage andre Opgaver end Gødningsspørgsmaal under den lokale Forsøgsvirksomhed, saasom Jordbehandling, Bekæmpelse af Ukrud, Sortsvalg m. v. samt Præmiering af hele Jordbrug eller Dele deraf og Afholdelse af Planteavlsudstillinger, hvilke Foranstaltninger havde begyndt at vinde Udbredelse, navnlig i Jylland og paa Fyn, og vundet »den mest levende Interesse«. Foreningerne foreslog derfor en aarlig Bevilling til lokale Markforsøg paa 30 000 Kr. og til Præmiering af hele Jordbrug eller Dele deraf samt til Planteavlsudstillinger — »til en Begyndelse« — paa 20 000 Kr.

Forslaget blev forelagt Statens Planteavlsudvalg, der herom udtalte følgende over for Ministeriet:

»Udvalget kan give Ønsket om en større Bevilling til de lokale Gødningsforsøg sin fulde Tilslutning. Befolkningens Interesse for disse Forsøg er levende, og Landboforeningerne have ved Nedsættelsen af lokale Planteavlsudvalg og paa anden Maade forberedt sig til at komme den vakte Interesse imøde. Den paagjældende Foranstaltning vil, naar den udvikles i det Spor, i hvilket den paa Grundlag af de to sidste Finansaars Bevillinger af det høje Ministerium er sat ind, utvivlsomt blive af vidtrækkende Betydning for Planteavlen ved det Kjendskab til Gødningens rette Anvendelse, som gennem disse Forsøg vil tilgaa Befolkningen, og fortjener derfor sikkert at støttes af Staten. Den hidtidige Bevilling af 10 000 Kr. har allerede iaar vist sig at være for lille og vil til næste Aar være ganske utilstrækkelig til at tilfredsstille rimelige Forventninger hos Landboforeningerne. Udvalget skal derfor anbefale, at Summen forhøjes til 20 000 Kr. og at Bevillingen henflyttes fra Konto 18 II A 3 til Konto 18 II A 1 b, Tilskud til de samvirkende danske Landboforeninger, hvor den, efterat Fordelingsmaaden og Betingelserne for at faa Del i Tilskudet er fastslaaet, synes at have sin naturlige Plads.

Hvad derimod angaar den Række andre Foranstaltninger, hvormed de samv. danske Landboforeninger ønsker de lokale Gødningsforsøg suppleret, maa Udvalget udtale en Tvivl om, at de egne sig til at fremmes som lokale Markforsøg. Gjennemtænkes Sagen nøjere, vil man snart komme til Erkendelse af, at Gjennemførelsen af Forsøg i disse Retninger som lokale Markforsøg vil blive særdeles vanske-

lig i teknisk Henseende og uoverkommelig i finansiell Henseende. Derimod mener Udvalget, at Forsøg og Undersøgelser af denne Art i større Udstrækning end hidtil bør optages paa de faste Forsøgsstationer, hvis Resultater spredes direkte eller gennem Forevisningsmarker til Befolkningen. Efterhaanden som der oprettes nye Forsøgsstationer, kunde Opgaverne fordeles mellem disse under fornødent Hensyn til de specielle Forhold, under hvilke Stationen er bestemt til at virke.

De samvirkende Landboforeninger foreslaar endvidere, at der bevilges Statstilskud til Præmiering af hele Jordbrug eller Dele deraf. Udvalget maa være enigt med Foreningerne i, at en saadan Præmiering navnlig ligeoverfor smaa og mindre Landbrug vil kunne blive af vækkende Betydning i videre Kredse og derfor kan fortjene Støtte af Staten. Men man skal tillade sig at henpege paa, om ikke det tilsigtede foreløbig maatte kunne naaes ved en noget ændret Anvendelse af det betydelige Beløb, som nu aarlig bevilges til Præmiering af ypperlig dyrkede Huslodder.

I Andragendet paakaldes ogsaa Statens Støtte til Planteavlsudstillinger. Udvalget troer ikke, at der bør tillægges saadanne Udstillinger nogen stor Betydning i Forhold til den Nytte, som faaes ved Besøg paa Forsøgsstationerne og paa Forevisningsmarkerne, til hvis Anlæg og Drift der ydes Tilskud af Statskassen. Hvis Tanken er at etablere større selvstændige Planteavlsudstillinger, troer Udvalget derfor ikke, at der for Tiden bør lægges særlig Vægt paa at realisere denne Tanke. Derimod er det naturligt og nyttigt, at der i Forbindelse med større Dyrskuer, Delegeretmøder o. lign. finder Udstilling Sted af Planteavlsprodukter og -redskaber, hvilket som bekendt hyppigt sker. Saadanne Udstillinger arrangeres bedst fra Forsøgsstationerne, der altid stille sig frivilligt til Anmodninger i saa Henseende. Men Udgifterne ere hidtil udredede af vedkommende Udstillings Kasse, idet der ikke har foreligget Hjemmel til Udredelse af slige Udgifter af Forsøgsstationernes Midler. En væsentlig Støtte for Sagen vilde det formentlig være, hvis saadan Hjemmel kom til at foreligge.¹⁾

Paa Finanslovforslaget for 1902—03 nedsatte Ministeriet imidlertid — uden nærmere Motivering — den foreslaaede Sum til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker fra 20 000 Kr. til 15 000 Kr. og posterede den som hidtil paa Statens Forsøgsvirksomheds Budget.

Spørgsmaalet om Bevillingens Fordeling og Administration kom — af denne og andre Grunde — nu stærkt

¹⁾ Der blev senere i dette Øjemed bevilget Forsøgsstationerne et Beløb paa 1000 Kr. aarlig til Afholdelse af Udgifter ved deres Deltagelse i Planteavlsudstillinger, og denne Bevilling er endnu til Raadighed.

frem. Allerede i Begyndelsen af Aaret 1901 udtalte De samv. danske Landboforeninger over for Statens Planteavlsudvalg følgende:

»For at hele denne Sag kan faa en saa bred Basis som mulig, for at fremme den i fuld Overensstemmelse med de lokale Forhold og for at styrke et enigt Samarbejde, tillader man sig at foreslaa — nu da hver af Fællesforeningerne har sit særlige Planteavlsudvalg —: at der til Hovedledelsen af de lokale Markforsøg, de ovennævnte og beslægtede Foranstaltninger — ikke Forsøgsstationerne — dannes et særligt Udvalg, bestaaende af Statens Planteavlsudvalg og et Medlem fra hvert af de provinsielle Planteavlsudvalg samt, at Bevillingerne som hidtil i øvrigt administreres af Fællesforeningerne.«

Statens Planteavlsudvalg svarede:

»Saaledes foranlediget skal Udvalget, idet man udtaler sin Paa-skjønnelse af, at De samv. danske Landboforeninger have villet gjøre Udvalget bekendt med sine Planer til Planteavlens Fremme, og sin Tak for den Tillid, Foreningerne vise Udvalget ved Forslaget om, at Udvalget skulde deltage med Foreningerne i Gennemførelsen af disse Planer, ikke undlade at meddele, at Udvalget i Overensstemmelse med, hvad man med Hensyn til de lokale Markforsøg har fremhævet i Indstillinger til Ministeriet og givet tilkjende ved Møder, maa være af den Formening, at Ledelsen af Foranstaltninger af denne og lignende Art for at fremmes i fuld Overensstemmelse med de lokale Forhold bør blive i Fællesforeningernes Haand, hvorved denne for Landbruget betydningsfulde Sag, for hvilken en saa levende Interesse synes at være vakt, bliver i Stand til at voxе sig stor og sund ved Næring fra Forstaaelse hos Landmændenes brede Lag.«

Men i Jylland var man ikke hermed tilfreds. Samme Aar tilskrev Foreningen af jyske Landboforeninger Landbrugsministeriet:

»— — — at det høje Ministerium i ret vidt Omfang giver Foreningen væsentlig Indflydelse paa Forvaltningen af de Midler, der ydes i Landbrugets Øjemed. Dette gælder saaledes om Penge til Præmiering paa Dyrskuerne, Midler til Foredrag i Landboforeningerne, Beløb til Præmier for ypperlig dyrkede Huslodder og Husmandsrejser m. m. fl. Derimod har Foreningen kun ganske ringe Indflydelse paa de Penge, der bevilges og anvendes gennem de jyske Landboforeningers Arbejde for Planteavlens Fremme i Jylland og omtales under Finanslovens § 18 II A 3, Post 7, og med Hensyn til hvis hidtidige Anvendelse vort Planteavlsudvalg ikke altid har kunnet være enig, hvorved Udvalget bl. a. bliver ude af Stand til at give blot nogenlunde bestemte Svar paa Forespørgsler fra Landboforeningerne om Planer og Bevillinger. Hvortil kommer, at da Jordbundsforholdene,

Klima, lokale Forhold og Interesser i Jyllands forskellige Egne ere vidt forskellige, anser Foreningens Planteavlsudvalg det for praktisk uheldigt for Planteavlens Fremme i Provindsen, at det, der staar Forholdene nærmest, savner Myndighed til at give saadanne Indrømmelser overfor de enkelte Landboforeninger, som det maatte anse for formaaltjenlige under Hensyn til vedkommende Landboforeningers lokale Forhold, Interesser m. v.

Det private Initiativ fra Landboforeninger og deres ledende Mænds Side har i alle Grene af det landøkonomiske Foreningsliv vist sig heldigt til Fremme af en sund Udvikling. Det jydsk Planteavlsudvalg føler sig overbevist om, at det samme vil blive Tilfældet i Arbejdet for Planteavlens Fremme.

Denne Opfattelse gav sig Udslag i, at man paa vort afvigte 27. Delegeretmøde vedtog at udtale Ønsket om,
at ogsaa Statsmidler, der bevilges til Planteavlens Fremme gennem Landboforeningerne i Jylland, maa blive stillede til Foreningens Udvalgs Raadighed.«

Ogsaa denne Henvendelse modtog Statens Planteavlsudvalg til Erklæring, og det erindrede herved Ministeriet om, at det gentagne Gange havde tilladt sig »at fremhæve Ønskeligheden af, at de Beløb, der paa Finansloven bevilges til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker, administreres af Fællesforeningen. Dette finder Sted for Sjælland, Lolland-Falster og Fyns Vedkommende, og en lignende Ordning kan formentlig efter det foreliggende Andragende ventes tilvejebragt ogsaa for Jyllands Vedkommende«. Med Hensyn til Betingelserne for Opnaaelsen af Statstilskud til lokale Markforsøg indskrænker Udvalget sig til at udtale, »at man ikke har haft Anledning til at forandre sin Anskuelse om Nødvendigheden af saadanne kontrollerende Bestemmelser, der i øvrigt vistnok ikke ere ukjendte paa andre Omraader, hvor der stilles Midler af Statskassen til Raadighed for Fællesforeningerne«, og m. H. t. Reglerne for Fordelingen af Bevillingen mellem Ansøgerne: »at man mener, at denne Fordelingsmaade er den retfærdigste, ... idet der ... bør kunne tilstaaes mindre Ejendomme et forholdsvis større Statstilskud. For Planteavlsudvalget er det imidlertid af underordnet Betydning, hvilken Fordelingsmaade der anvendes, og saafremt der fra Fællesforeningerne skulde fremkomme Ønsker om andre Regler for Fordelingen, vilde man finde det ønskeligt, om Ministeriet maatte se sig i Stand til at imødekomme disse Ønsker«.

Om Anvendelsen af Bevillingen for 1902—03 udsendte

Ministeriet imidlertid under 28. Februar 1902 et Cirkulære (se Bilag 2, Side 163), der i alt væsentlig var ligelydende med Cirkulæret af 25. Marts 1901, og Statens Planteavlsudvalg modtog som hidtil samtlige Andragender til Erklæring. Da det endvidere blev bekendt med, at der fra De samv. danske Landboforeninger tillige forelaa Andragende til Ministeriet om, at Bevillingen maatte blive fordelt saaledes mellem Landsdelene:

Jylland	7100 Kr. (c. $\frac{14}{20}$)
Sjælland	4000 » (c. $\frac{8}{20}$)
Fyn	2250 » (c. $\frac{4}{20}$)
Lolland-Falster	1150 » (c. $\frac{2}{20}$)
Bornholm	500 » (c. $\frac{1}{20}$)
15000 Kr.,	

henstillede Udvalget, overensstemmende med sin ovenfor citerede Udtalelse herom, at Bevillingen fordeltes efter den angivne Skala, — hvorved den videre Fordeling og Anvendelse inden for de enkelte Landsdele blev overladt til Fællesforeningerne selv —, hvilket skete (se Tabel 7).

Administrationen af denne Bevilling var dermed fuldt ud overdraget Landboforeningerne under Overholdelsen af Bestemmelserne i de ministerielle Cirkulærer, der uforandrede udkom aarlig til og med 1905. Statens Planteavlsudvalg modtog vel i disse Aar de indkomne Andragender om Statstilskud til Gennemsyn og Erklæring, men saavel dets Indstillinger om Bevillingens Fordeling, der altid skete i Overensstemmelse med Landboforeningernes — fra 1904 ogsaa Husmandsforeningernes — Ønske, som dets Godkendelse af Forsøgsplanerne, naar Forsøgsstationernes Erklæringer om disse forelaa, var nærmest at betragte som en Formalitet, der endelig i 1906 helt bortfaldt (se Side 151). Udvalget afgav derimod indtil dette Tidspunkt efter Anmodning jævnlig Erklæringer til Ministeriet om Skemaerne til Ansøgninger og Forsøgsplaner¹⁾ samt om Foreningernes Regnskaber for Statstilskudets Anvendelse.

Endvidere blev, efter Udvalgets Forslag, der støttedes af Landboforeningerne, Bevillingen til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker for Finansaaet 1903—04 forhøjet fra 15 000 Kr.

¹⁾ Fra 1904 blev saaledes den paa Skemaerne anførte Bestemmelse om, at Statstilskud ikke kunde gives til mere end eet Forsøg paa samme Ejendom, ophævet.

til 20 000 Kr. »i Anledning af,« som det hedder i Anmærkningerne til Finanslovforslaget, »at Interessen for lokale Markforsøg og Forevisningsmarker er i stadig Stigen, og at det ikke er muligt at imødekomme de Andragender, der indkomme om Tilskud i det nævnte Øjemed, i saa stort Omfang, som det maa anses for ønskeligt og hensigtsmæssigt«.

Ved Finanslovens 3. Behandling i Folketinget blev der — væsentlig paa Foranledning af Folketingsmand *P. Th. Nielsen, Haarby* — desuden stillet Forslag om en Bevilling paa 15 000 Kr. til Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf, Planteavlsudstillinger samt Analyser og forskellige Undersøgelser ved Uddeling gennem Fællesforeningerne til Landboforeningerne paa Betingelse af, »at Landboforeningen af egne Midler i paagældende Øjemed anvender mindst et lige saa stort Beløb som Statstilskudet«. Forslaget, der vedtoges, motiveredes i Anmærkningerne bl. a. med følgende:

»Arbejdet med Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf er optaget i forskellige Egne af Landet¹⁾. Præmieringen udføres med særligt Henblik paa Ukrudtets Bekæmpelse, men i øvrigt tages der ogsaa ved Bedømmelsen Hensyn til Jordens Behandling, Sædskiftets Ordning, Valg af yderige Plantesorter, Gødningens Opbevaring og Anvendelse, i det hele til de forskellige Faktorer, der betinge en lønnende Planteavl og dermed en lønnende Landbrugsdrift i det hele taget. Naar de bedst drevne Markbrug drages frem, vil der spredes Oplysning om, hvilke Fremgangsmaader man har fulgt i disse Markbrug; de ville komme til at staa som ansporende Eksempler, og dette vil ikke mindst bidrage til, at der tages mere energisk fat paa Ukrudtets Bekæmpelse samt rationel og lønnende Planteavl.

Planteavlsudstillinger, der i de senere Aar ere afholdte i forskellige Egne af Landet, have først og fremmest til Formaal at støtte selve Planteavlens ved at fremdrage det bedste Avlsmateriale. Naar der derhos udstilles Materiale fra Forsøgsstationerne, Forevisningsmarkerne og fra lokale og private Forsøg, bidrage Udstillingerne til lige til at udbrede Kendskab til og vække Interesse for de mest yderige Plantesorter, hvilket i høj Grad tiltrænges. Det paatænkes ikke at give Tilskud til Pengepræmier ved disse Udstillinger, men derimod Bidrag til Bestridelsen af de med Afholdelsen af Udstillingerne forbundne Udgifter.

¹⁾ Se herom Side 132. Af de Statsmidler, der bevilgedes Landboforeningerne til Fremme af almindelige Formaal, anvendte de samv. sjællandske Landboforeninger allerede fra Aar 1900 et Beløb af 600 Kr. (senere 800 Kr.) aarlig i dette Øjemed.

Hvad angaar det 3die af de ovennævnte Punkter, nemlig »Analyser og forskellige Undersøgelser«, da er det ved lokale Markforsøg ofte af praktisk Interesse at faa suppleret Resultatet i Mængdeudbytte ved kvalitative Undersøgelser, der kunne vise, hvilken Indflydelse de forskellige Gødningsarter, Gødningsmængder og andre Forhold have øvet paa Planternes Næringsindhold. For Kornsorternes Vedkommende maa det ske ved en kemisk Analyse, medens det for Roerne kan ske ved en Tørstofbestemmelse og for Fodermarkerne ofte blot ved en botanisk Undersøgelse. Det er endvidere undertiden ønskeligt at kunne faa foretaget Jordbundsanalyser, Gødningsanalyser, Undersøgelser af Sygdomsaarsager hos Planterne o. s. v.«

I de følgende 3 Finansaar — 1903 — 1906 — var saavel Bevillingerne, henholdsvis 20 000 Kr. og 15 000 Kr., som Bettingelserne for deres Anvendelse uforandrede (jvf. dog Fodnoten Side 147). Af den sidstnævnte Sum blev der dog efterhaanden anvendt mindre Beløb til Ansættelse af Konsulenter og andre Medhjælpere i Planteavl, hvortil der ogsaa i de nærmest foregaaende Aar af Bevillingen paa 3000 Kr. aarlig til Lønning af Landbrugskonsulenter var ydet Horsens Landbrugsforening, Langelands landøkonomiske Forening, Maribo Amts økonomiske Selskab og Fyns Stifts patriotiske Selskab mindre Tilskud fra Ministeriet.

I 1905 indbragte Foreningen af jyske Landboforeninger et Andragende i Folketinget om Forhøjelse og Omordning af Bevillingen til Planteavlens Fremme, hvorom De samv. danske Landboforeninger bl. a. udtalte følgende til Ministeriet:

»Under den nuværende Ordning, hvor der bevilges et fast afgrænset Maksimumsbeløb, som efter en Gang fastsatte Brøkdeler fordeles mellem Landsdelene, fremkommer der et Aar efter Aar stadig stærkere Misforhold mellem Statstilskudets Størrelse og Planteavlsarbejdets Omfang, hvilket navnlig er føleligt i de Egne af Landet, hvor dette Arbejde er i den stærkeste og livligste Udvikling. Som Eksempel herpaa kan anføres, at Statstilskudet for 1905—06 for Jyllands Vedkommende bliver noget under 10 Kr. pr. Forsøg, medens den gennemsnitlige Udgift derved kan anslaaes til 40 Kr.¹⁾, og at det til Præmieringer, Planteavlsudstillinger m. m. bevilgede Beløb ikke udgør mere

¹⁾ I 1901—04 udgjorde Statstilskudet til lokale Markforsøg i Jylland henholdsvis 63.4, 44.5, 44.2 og 35.8 pCt. i Stedet for 66 pCt. af de samlede Udgifter ved Forsøgene, og i de andre Landsdele var Forholdet i de nævnte Aar noget lignende.

end 30 pCt. af den samlede Udgift. Dertil kommer den Usikkerhed hvormed Statstilskudet for hvert kommende Aar maa paaregnes; thi idet Tilskudet ydes med et fast Beløb, medens Arbejdet Landet over er i Tiltagende, er den enkelte Landboforening ude af Stand til at bedømme, hvor stor en Brøkdel af den samlede Udgift, der kan blive den tilstaaet, og dette Forhold vanskeliggør i høj Grad Udarbejdelsen af Plan og Budget for fremtidigt Arbejde. Sammenholdt med, at der ifølge Lov af 23. Maj 1902 ydes Dyrskuer og adskillige andre Foranstaltninger til Husdyravlens Fremme et lige saa stort Beløb som Foreningerne selv yde, bidrager dette Forhold til, at Planteavlsarbejdet flere Steder ikke bliver udført i samme Omfang, som Forholdene i øvrigt giver Anledning til.«

I Overensstemmelse med en af de provinsielle Planteavlsudvalg ved et Fællesmøde i København i Marts 1905 enstemmig vedtagen Udtalelse fremhævede Foreningerne endvidere Ønskeligheden af, »at der paa de aarlige Finanslove ikke længere sondres mellem lokale Markforsøg og Forevisningsmarker samt Præmiering af Markbrug m. m., men at Statstilskudene hertil for Fremtiden opføres under en samlet Bevilling, og at der herunder ikke bevilges 20 000 Kr. + 15 000 Kr. eller noget andet forud afgrænset Bidrag, men opføres et anslaaet Udgiftsbeløb, saa at der ligesom til Dyrskuer ydes Bidrag i Forhold til, hvad vedkommende Landboforening selv yder, og da saaledes, at der ydes et ligesaa stort Beløb, som Landboforeningerne af egne Midler udreder«.

I Forhold til Virksomhedens Omfang og de samlede Udgifter, som maatte paaregnes, foreslog Foreningerne herefter Statstilskudet »rent kalkulatorisk« ansat til 50 000 Kr.

Statens Planteavlsudvalg, som fik Andragendet til Erklæring, udtalte herom:

»Som det ses, have disse Bevillinger været givne til Løsning af bestemte og begrænsede Opgaver og med bestemte Beløb, der ere blevne forhøjede, efterhaanden som Interessen hos Befolkningen for de paagældende Foranstaltninger har gjort en Udvidelse af disses Omraader ønskelig. Ved denne Ordning har man opnaaet, at der altid har været vel begrundet Anvendelse for de til Raadighed stillede Statsmidler. Paa den anden Side er det vistnok rigtigt, at Forhøjelsen af Bevillingerne ikke har fulgt Skridt med den voksende Interesse, hvorfor Statens Planteavlsudvalg indtrængende skal anbefale, at der nu skrides til en væsentlig Forhøjelse.

Men naar Fællesforeningen under Henvisning til Husdyrloven former sit Andragende saaledes, at Bevillingens Størrelse kun skal være begrænset ved Størrelsen af Landboforeningernes egen Udgift til den paagældende Foranstaltning, hvorved Bevillingen bliver rent kalkulatorisk, da kan Udvalget ikke undlade at gøre opmærksom paa, at

Loven om Statstilskud til Fremme af Husdyrbruget, der bygger paa en mangeaarig Udvikling og en betydelig Sum af Erfaringer, kun har ment at kunne frafalde Bevillingens absolute Begrænsning for Dyrskuers og Fællesskuers Vedkommende, medens den fastsætter Maksimums-Beløb som Tilskud til de øvrige 13 statsunderstøttede Foranstaltninger, som Loven nævner.«

Bevillingen, der hidtil havde været opført paa Statens Forsøgsvirksomheds Budget, foresloges derpaa for Finansaaet 1906—07 opført under en særlig Konto paa Finansloven »Til andre Foranstaltninger til Planteavlens Fremme«, fordelt paa følgende Poster med nærmere, af Ministeriet i Finanslovsforslaget, angivne Beløb:

1. Til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker indtil	27000 Kr.
2. Til Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf	10000 »
3. Til Planteavlsudstillinger	5000 »
4. Til Ansættelse af Konsulenter eller andre Medhjælpere vedrørende Planteavl	6000 »
5. Til Analyser og forskellige Undersøgelser	2000 »

I alt... 50000 Kr.

Beløb, som maatte spares paa een Post, skulde dog kunne anvendes paa andre.

Dette Forslag vedtoges. Bevillingen var altsaa endnu begrænset baade med Hensyn til Størrelse og Formaal, og de Vilkaar, paa hvilke Statstilskud kunde ydes, forblev i det hele uforandrede med Undtagelse af, at Statens Planteavlsudvalg frafaldt Fordringen om Godkendelse af Forsøgsplanerne og Modtagelse af Forsøgsberetningerne, naar Statsforsøgsstationernes Godkendelse af Planerne forelaa.

Meddelelse om Bevillingen og Vilkaarene for dens Anvendelse udgik i 1906 og de følgende Aar, i hvilke ingen Cirkulærer eller trykte Regler herom forelaa, direkte fra Ministeriet til de provinsielle Fællesforeninger og Husmandsforeninger, som altsaa nu i Fællesskab skulde administrere Bevillingen. Paa samme Tid opstod der tillige Spørgsmaal i Husmandsforeningerne om Administration af andre Statsbevillinger, særlig til Præmiering af ypperlig dyrkede Huslodder og til Rejseunderstøttelser til Husmænd samt til landøkonomiske Foredrag, der hidtil havde beroet hos Landboforeningerne, og dette førte til, at Ministeriet i Slutningen af Aaret 1906 nedsatte et Fællesudvalg af Repræsentanter for Landboforeningerne

og Husmandsforeningerne med det Formaal at tilvejebringe et Samarbejde mellem Foreninger angaaende Administrationen af disse Bevillinger.

I Begyndelsen af Aaret 1907 afgav Udvalget Betænkning til Ministeriet. Landboforeningernes Repræsentanter udtaler heri, at »det for indeværende Finansaar bevilgede Beløb af 50 000 Kr. har været altfor lille«, og, overensstemmende med Landboforeningernes tidligere Forslag (se Side 150), at »det vilde være meget ønskeligt, om Bevillingen fremtidig kunde gives kulkulatorisk, saaledes at der kunde tilskydes en bestemt fastsat Del af Foreningernes Udgifter. Under Hensyn til, at Sagen er af meget stor Betydning for Udviklingen baade af det store og af det lille Landbrug, indstilles, at Tilskudet i Lighed med, hvad der er Tilfældet paa Husdyrbrugets Omraade, fremtidig fastsættes til Halvdelen af de til nævnte Formaal anvendte Beløb, og at Husmandsforeningerne faa lige Vilkaar med Landboforeningerne. For Finansaaret 1907—08 paaregnes herefter at ville medgaa som Tilskud til Landboforeningerne ca. 85 000 Kr. og Husmandsforeninger ca. 15 000 Kr., eller i alt ca. 100 000 Kr.«

I Henhold hertil fremsatte Ministeriet — denne Gang uden at spørge Statens Planteavlsudvalg — ved Finanslovens 3. Behandling i Folketinget Forslag om Forhøjelse af Bevillingen for Finansaaret 1907—08 fra 50 000 Kr. til 100 000 Kr., og det tilføjes, »at det er Ministeriets Tanke eventuelt gennem et mindre Udvalg af særlig sagkyndige paa dette Omraade at tilvejebringe Materiale til Udarbejdelsen af et særligt Lovforslag om Foranstaltninger til Planteavlens Fremme«¹⁾; »for imidlertid ikke at foregribe noget har man ikke ved nærværende Lejlighed ment at burde bringe dette i Forslag, hvilket vilde medføre, at Summen maatte opføres kulkulatorisk, men har foretrukket den foreslaaede Forhøjelse til 100 000 Kr., hvilken Sum altsaa ikke maa overskrides«. »De nærmere Regler for Anvendelsen af Statstilskudet bliver i fornødent Omfang at fastsætte af Ministeriet, hvorved iagttages, at Statstilskudet i alle Tilfælde ikke maa overstige det af Foreningen selv anvendte Beløb«.

¹⁾ Om dette Spørgsmaals senere Behandling henvises til Statens Planteavlsudvalgs Aarsberetning for 1907—08, Side 61—64.

Forslaget vedtoges, og samtlige Planteavlsforanstaltninger var dermed underkastede den nys nævnte Bestemmelse om Statstilskudets Størrelse i Forhold til Foreningernes eget Bidrag; men Bevillingen var endnu begrænset — ikke kalkulatorisk. Den blev stillet til Raadighed med 85 000 Kr. til Landboforeningerne og 15 000 Kr. til Husmandsforeningerne.

Ministeriets Bestemmelser angaaende Bevillingens Anvendelse gik i øvrigt ud paa følgende:

»Statstilskudet vil være at anvende 1) til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker, 2) til Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf, 3) til Planteavlsudstillinger, 4) til Ansættelse af Konsulenter eller andre Medhjælpere vedrørende Planteavl, 5) til Analyser og forskellige Undersøgelser samt 6) til andre til Planteavlens Fremme sigtende Øjemed, naar der efter derom indgivet nærmere Andragende af Ministeriet er meddelt Tilladelse dertil. Statstilskudet vil være at yde som Tilskud til Landboforeninger, Husmandsforeninger, Planteavlsforeninger og andre Foreninger, der virke for Planteavlens Fremme, samt til Fællesforeninger, forsaavidt disse have taget Sagen i deres Haand.

Tilskudene, der ville kunne anvendes til det eller de af de foranførte Formaal, den paagældende Forening maatte anse for mest ønskeligt, ydes paa Vilkaar, at Foreningen selv udreder Halvdelen af den samlede Udgift samt iøvrigt paa nærmere af Landbrugsministeriet fastsatte Vilkaar. Statstilskudet vil kunne forventes udbetalt, naar der af vedkommende Fællesforening ved Udgangen af hvert af Aarets Kvartaler hertil indsendes Regnskab over Udgifterne i det forløbne Kvartal.»

Med Hensyn til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker blev Fordringen om, »at Forsøgsplanen skulde godkendes af en af Statens Forsøgsstationer« og »at Formaalet med Forevisningsmarken væsentlig er at demonstrere de ved de faste Forsøgsstationer indvundne Erfaringer«, opretholdt, medens Kravet om, »at en af Statens Forsøgsstationer er direkte medvirkende ved Forevisningsmarkens Planlægning og Drift«, efter Forhandling med Statens Planteavlsudvalg bortfaldt.

Disse Regler var gældende i de følgende 4 Aar, indtil 1911.

I Henhold til Punkt 6 blev der i 1909 efter Andragende af Foreningen af jyske Landboforeninger og Anbefaling af Statens Planteavlsudvalg givet Landboforeningerne i Jylland »Tilladelse til at opføre de Beløb, de anvender til Fremme af landøkonomisk Havebrug og Læplantning, sammen med de Udgifter til Planteavlens Fremme, hvortil der kan opnaas Statstilskud,« naar de herfor gældende Bestemmelser i øvrigt

Tabel 7. Oversigt over de aarlige Statstilskud til Planteavlens Fremme
og deres Fordeling mellem Landsdelene 1895—1916.

Finansaar	Jylland		Sjællands Stift		Fyns Stift		Lolland- Falster		Bornholm		Hele Landet		Stats- tilskud i alt	Bevil- ling (fra 1909 an- slaaet)	Stats- tilskud i Forhold til de samlede Udgifter
	Land- bof.	Hus- mdf.	Land- bof.	Hus- mdf.	Land- bof.	Hus- mdf.	Land- bof.	Hus- mdf.	Land- bof.	Hus- mdf.	Land- bof.	Hus- mdf.			
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.
1895—1896	100										100		100		—
1896—1897	200										200		200		—
1897—1898	200										200		200		—
1898—1899	400										400		400		—
1899—1900	700								200		900		900		—
1900—1901	2950		3000		2200		800		400		9350		9350	10000	ca. 50
1901—1902	5276		1768		1854		823		279		10000		10000	10000	52
1902—1903	7058		3920		2205		1127		490		14800		14800	15000	46
1903—1904	16651		9473		4724		2813		1183		34844		34844	35000	46
1904—1905	16328	77	9346	400	4999		2527		1171	75	34371	552	34923	35000	38
1905—1906	16749	61	9260	400	4830		2410		1110	100	34359	561	34920	35000	32
1906—1907	26331	1133	11000	650	6000		3000	100	1500	250	47831	2133	49964	50000	40
1907—1908	42024	6745	20050	4285	8150	2090	4200	642	1960	928	76384	14690	91074	100000	50
1908—1909	50743	8570	20828	5335	7830	2888	4090	1430	1755	958	85246	19181	104427	100000	50
1909—1910	60354	16672	24979	9640	8854	3075	5430	1441	1689	377	101306	31205	132511	100000	50
1910—1911	64355	18291	23844	9128	11285	1826	4646	1761	1127	388	105257	31394	136651	100000	50
1911—1912	58625	16643	23990	6063	10738	2834	4734	425	1165	400	99252	26365	125617	100000	50
1912—1913	62060	20344	24502	2495	9122	4382	4210	165	1202	490	101096	27876	128972	100000	50
1913—1914	68376	33109	23956	2828	10229	3526	4389	228	1112	306	108062	39997	148059	125000	50
1914—1915	68793	30507	24793	1879	10241	2868	5526	270	1170	133	110523	35657	146180	125000	50
1915—1916	68077	34959	29810	3855 ¹⁾	12342	2710	7452	36	1086	304	118767	41864	150631	125000	50
I alt...	636350	187111	264519	46958	115603	26199	58177	6498	18599	4709	1093248	271475	1364723	1165000	
Tilsammen	823461		311477		141802		64675		23308		1364723				
pCt. ...	60.3		22.8		10.4		4.8		1.7		80.1		19.9		

¹⁾ Heri 477 Kr. til Alm. Dansk Gartnerforening.

Tabel 8. Oversigt over Fordelingen af Statens Tilskud til de forskellige Foranstaltninger til Planteavlens Fremme gennem landøkonomiske Foreninger 1895—1916.

Finansaar	Lokale Markforsøg		Forevisningsmarker		Præmiering af Markbrug		Planteavlsudstillinger		Konsulenter o. a. Medhjælpere		Analyser o. a. Undersøgelser		Andre Foranstaltninger		I alt	Bevilgning (fra 1909 anslaaet)	Statstilskud i Forhold til de saml. Udg.
	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.	Ldbf.	Hmf.			
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.
1895—1896			100												100		—
1896—1897			200												200		—
1897—1898			200												200		—
1898—1899	200		200												400		—
1899—1900	300		600												900		—
1900—1901	8350		1000												9350	10000	ca. 50
1901—1902	9000		1000												10000	10000	52
1902—1903	13700		1100												14800	15000	46
1903—1904	18801		1143		3030		6782		2855		2233				34844	35000	46
1904—1905	17789	77	1582	475	4853		5364		3846		937				34923	35000	38
1905—1906	17226	61	2133	500	5141		4224		4207		1428				34920	35000	32
1906—1907	25050	1183	2960	950	5147		5154		7458		2062				49964	50000	40
1907—1908	25652	2170	6280	480	6927	4020	11964	938	17642	3942	2255	50	5664	3090	91074	100000	50
1908—1909	26989	2900	8984	1050	6646	5840	8543	1400	27129	4450	2111		4844	3541	104427	100000	50
1909—1910	28487	4143	12256	4724	4924	11200	12504	2750	31518	5150	1241	200	10376	3038	132511	100000	50
1910—1911	30292	4712	14543	5283	4808	9632	8895	3729	37095	4350	1356	91	8268	3597	136651	100000	50
1911—1912	25703	2769	13211	3331	5945	10490	5854	2408	41049	3273	2229	140	5261	3954	125617	100000	50
1912—1913	22728	1961	11532	2081	9706	9907	6491	4748	42834	4890	1464	191	6341	4098	128972	100000	50
1913—1914	24500	1905	14445	7190	6879	11419	6383	7011	47916	7378	1674	178	6265	4916	148059	125000	50
1914—1915	24691	2417	15033	6709	7280	11495	4884	2665	50843	9702	1331	120	6461	2549	146180	125000	50
1915—1916	23405	3089	7677	7355	8732	15795	9172	3615	56457	9778	2121	231	11201 ¹⁾	2003 ²⁾	160631	125000	50
I alt...	342863	27387	116179	40128	80018	89798	96214	29264	370849	52913	22442	1201	64681	30786	1364723	1165000	
Tilsammen	370250		156307		169816		125478		423762		23643		95467				
pCt. ...	27.1		11.5		12.5		9.1		31.1		1.7		7.0				

¹⁾ Heri 3484 Kr. til Konsulenter i Regnskabsføring.

²⁾ Heri 477 Kr. til Alm. Dansk Gartnerforening.

overholdes. Denne Tilladelse blev særlig benyttet af Ribe Amts vestre Landboforeninger ved de ret omfattende Foranstaltninger til Havebrugets og Læplantningens Fremme, som disse Foreninger paa dette Tidspunkt og i de følgende Aar iværksatte, og som senere har dannet Grundlag for Statens Forsøgs-virksomhed paa Havebrugets Omraade. Og Tilladelsen blev ligeledes efterhaanden benyttet af Husmandsforeningerne, særlig de jyske, ved Præmiering af vel dyrkede Haver og Anlæg af Forevisningshaver i Forbindelse med Forevisningsmarkerne.

I øvrigt har der kun i meget ringe Udstrækning været gjort Brug af Bestemmelsen i Punkt 6.

Endelig blev fra og med Finansaaret 1909—10 De samv. danske Landboforeningers gentagne Ønske om, at Bevillingen maatte blive givet kalkulatorisk paa Finansloven, imødekommet, idet Landbrugsministeren til Finanslovens 2. Behandling stillede Ændringsforslag herom med følgende Motivering:

»Af rent praktiske Grunde maa det anses for ønskeligt, at den ommeldte Bevilling gives som kalkulatorisk, idet det kan være forbundet med Vanskelighed at fordele en bestemt Sum mellem de forskellige Landbo- og Husmandsforeninger paa en retfærdig Maade, ligesom det ogsaa vilde være ønskeligt, om de landøkonomiske Foreninger kunde faa noget friere Hænder til Iværksættelsen af Foranstaltninger til Fremme af Planteavl, der som bekendt i den senere Tid er traadt stærkt i Forgrunden. Da Ministeriet er tilbøjeligt til at antage, at den ommeldte Ændring ikke finansielt vil faa nogen større Betydning, idet Foreningerne, selv om den her omhandlede Kontos Beløb 100 000 Kr. maatte blive noget overskredet, paa den anden Side kunne antages at ville stille mindre Krav til Statskassen til Foranstaltninger til Husdyravlens Fremme, kan der næppe næres nogen Betænkelighed ved at imødekomme det foreliggende Andragende....«

Herefter blev Bevillingen anslaaet til 100 000 Kr.; men, som det fremgaar af Tabel 7, blev dette Beløb allerede første Aar overskredet meget betydeligt. Fra og med Finansaaret 1913—14 ansloges Bevillingen til 125 000 Kr. og for Finansaaret 1916—17 til 160 000 Kr.

Efterhaanden som Planteavlsarbejdet antog større og større Omfang, viste det sig, at man i de forskellige Foreninger ofte benyttede forskellige Fremgangsmaader ved Statstilskudets Opførelse. Som Følge heraf opstod der i de sjællandske Landboforeninger, og især i det sjællandske Planteavlsudvalg, Ønske

om Fastsettelse af nærmere, mere detaljerede, ensartede Regler for, hvilke Udgifter ved de forskellige Foranstaltninger der kunde medregnes ved Ansøgning om Statstilskud. Sagen kom til Forhandling i de provinsielle Planteavlsudvalg i Marts 1911, og dette førte til, at Ministeriet, som ved Gennemsyn af Planteavlsregnskaberne ligeledes havde følt Savnet af nærmere angivne Bestemmelser angaaende Statstilskudets Anvendelse, tog Spørgsmaalet op og ved Forhandling med Repræsentanter for Landboforeninger og Husmandsforeninger og med andre interesserede udarbejdede og udsendte de som Bilag 3, Side 164, anførte »Regler for Anvendelsen af Statens Tilskud til Foranstaltninger, iværksatte af landøkonomiske Foreninger til Planteavlens Fremme«, daterede den 6. Juni 1911.

Som det vil ses, omfatter disse Regler de samme Foranstaltninger, som hidtil havde modtaget Statstilskud, men desuden, under Punkt 7 (tidligere Punkt 6), Anskaffelse af Redskaber og Maskiner til Forsøgs- og Demonstrationsbrug, samt Redskabsprøver og Redskabsudstillinger efter samme Regler som for Planteavlsudstillinger. For Forevisningsmarkernes Vedkommende udvides Formaalet til at omfatte Demonstration af Erfaringer fra Forsøg, ikke blot fra Statens Forsøgsstationer, men ogsaa fra »andet Steds foretagne Forsøg, saafremt de ere af mere almen Interesse«, hvorimod Statstilskud nu kun kan ydes til Analyser og andre Undersøgelser, naar disse staar i Forbindelse med lokale Markforsøg, Forevisningsmarker, Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf eller med Planteavlsudstillinger.

Reglerne af 6. Juni 1911 var gældende til og med Finansaaret 1914—15. I dette Tidsrum udvikledes Planteavlsarbejdet yderligere. Konkurrencer mellem Markbrug, hvorved der krævedes gennemført Regnskab, udvidedes til ogsaa, eller særskilt, at omfatte Havebrug, navnlig i Husmandsforeningerne, samt hele Landbrug med fuldstændigt Regnskab over Bedriften¹⁾. I Forbindelse hermed optog forskellige Landbo-

¹⁾ I Jylland afsluttedes i 1914 en 3-aarig Konkurrence mellem hele Landbrug. Efter de gamle Regler kunde der ikke ydes Statstilskud hertil. Efter særlig Ansøgning fra Foreningen af jydsk Landboforeninger blev der imidlertid paa Tiillægsbevillingsloven for Finansaaret 1914—15 i dette Øjemed bevilget Foreningen et Beløb af 2391 Kr. 34 Øre, hvilket svarede til ca. $\frac{1}{8}$ af samtlige Udgifter ved Konkurrencen.

foreninger, saaledes Københavns Amts, Odense Omegns og Koldingegnens, endvidere et Arbejde for Fremme af Regnskabsføringen blandt deres Medlemmer og antog Assisterter eller Konsulenter til Hjælp ved denne Virksomhed. Dette havde til Følge, at Ministeriet, paa særlig Tilskyndelse af Københavns Amts Landboforening, fremsatte Forslag ved 2. Behandling i Folketinget af Finansloven for 1915—16 om, at der efter »Andre Foranstaltninger til Planteavlens Fremme« føjes: »herunder ogsaa Ansættelse af Konsulenter i Regnskabsføring«. Motiveringen var følgende:

»I den senere Tid er det flere Gange forekommet, at de paagældende Foreninger af den ommeldte Bevilling har søgt Statstilskud til Lønning af Konsulenter i Regnskabsføring. Da en saadan Regnskabsføring imidlertid ikke udelukkende vedrører Planteavlen, men omfatter hele vedkommende Landbrugsdrift, har man næret Betænkelse ved at yde det ansøgte Statstilskud af den her omhandlede Bevilling, der, som nævnt, særlig tager Sigte paa Foranstaltninger til Planteavlens Fremme. — Da man dog maa erkende, at Udbredelsen af Kendskab til Føringen af Landbrugs-Regnskaber i det hele maa anses for en meget formaalstjenlig Foranstaltning og ogsaa er af stor Betydning for Planteavlen, vilde Ministeriet anse det for ønskeligt, at det blev sat i Stand til af den oftnævnte Bevilling at kunne yde Statstilskud til Lønning af Konsulenter i Regnskabsføring.«

Forslaget vedtoges. — Endelig blev det ved den Omordning af Forsøgene paa Havebrugets Omraade, som fandt Sted i 1915¹⁾, stillet som Betingelse, at »der aabnes Havebrugsorganisationerne Adgang til ligesom Landbrugsorganisationerne, Landboforeningerne og Husmandsforeningerne, at modtage Statstilskud til eventuelle lokale Forsøg og andre Foranstaltninger til Havebrugets Fremme af den almindelige Planteavlsbevilling under Finanslovens § 13 A II F 4 med samme Beløb, som de selv yder i det paagældende Øjemed og i øvrigt efter de af Ministeriet under 6. Juni 1911 fastsatte Regler for Ydelsen af saadanne Statstilskud«.

Da det desuden havde vist sig, at forskellige Bestemmelser i de nys nævnte Regler, navnlig under Punkt 7 a, var uheldige og gav Anledning til Misforstaaelse eller Misbrug, var en Revision og Udvidelse af Reglerne nu nødvendig. Den fandt

¹⁾ Jvf. Statens Planteavlsudvalgs Aarsberetninger for 1913—14, Side 52, 59 og 77—79, og 1914—15, Side 67—69 og 102.

Sted paa Landbrugsministeriets Foranledning og paa tilsvarende Maade som i 1911 ved Forhandling med Repræsentanter for de interesserede Organisationer m. fl., hvorefter de som Bilag 4, Side 166, anførte »Regler for Anvendelse af Statens Tilskud til Foranstaltninger, iværksatte af Selskaber og Foreninger for Landbrug og økonomiske Havebrug, til Planteavlens Fremme« udkom den 28. Maj 1915.

Efter disse Regler kan der altsaa nu foruden til de tidligere Foranstaltninger ogsaa ydes Tilskud til lokale Havebrugsforsøg, foreløbig begrænsede til Forsøg med visse Køkkenhaveplanter og Planteskoleartikler, til Anlæg og Drift af Iagttagelsesplantninger af Frugtsorter og af Forevisningshaver, til Konkurrencer vedrørende hele Landbrug og Havebrug og til Afholdelse af Markmøder, alt paa tilsvarende Betingelser som ved de beslægtede ældre Foranstaltninger, samt til Konsulenter i Regnskabsføring i Landbruget paa Betingelser, der muliggør Tilvejebringelse af tilstrækkelig omfattende og paalidelige Resultater af Regnskabsføringen og gør disse offentlig tilgængelige, saaledes at de kan komme større Kredse til Gode og derigennem virke til videre Fremme af Regnskabsføringen i Landbruget. — Til Anskaffelse af Redskaber og Maskiner (tidl. Pkt. 7 a) — ud over Haandredskaber til Brug ved Forsøg og i Forevisningsmarker og -haver — kan der derimod ikke længer gives Stats-tilskud, og Redskabsprøver og -udstillinger (tidl. Pkt. 7 b) er henviste til Planteavlsudstillinger og begrænsede til Fremvisning af Jorddyrkningsredskaber i Brug. — Endelig er der givet mere detaljerede Regler for Regnskabsaflæggelsen end hidtil samt etableret et særligt Tilsyn med Statstilskudets Anvendelse, navnlig ved Revision af de fra Organisationerne til Ministeriet indsendte Planteavlsregnskaber som Grundlag for Statstilskudets Udbetaling.

Der er formentlig Grund til at antage, at der gennem disse Regler er skabt Betingelser for en fremtidig sund og god Udvikling af Arbejdet til Planteavlens Fremme gennem de faglige Organisationer her i Landet og samtidig betryggende Sikkerhed for, at Statens Tilskud ydes under en saadan Form og paa en saadan Maade, at det gør mest mulig Nytte.

Den Udvikling, der indtil nu har fundet Sted paa Planteavlsarbejdets forskellige Omraader inden for de landøkonomiske Foreninger, vil fremgaa af det foregaaende, og den illustreres

Tabel 9. Oversigt over Fordelingen af Statens Tilskud til
i de enkelte Landsdele

Konto	Foranstaltning	Landboforeningerne					
		Jyl- land	Sjællands Stift	Fyns Stift	Lolland- Falster	Born- holm	I alt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1 a	Lokale Markforsøg	14945	4435	1192	2693	140	23405
1 b	Lokale Havebrugsforsøg						
2	lagttagelsesplantninger						
3	Forevisningsmarker og -haver	6257	774	251	395		7677
4	Konkurrencer mellem Land- brug eller Havebrug	5595	1931	229	977		8732
5	Planteavlsudstillinger og Mark- møder	6838	783	1376	175		9172
6	Analysér og andre Under- søgelser	702	575	782	57	5	2121
7	Konsulenter og andre Med- hjælpere i Planteavl	29956	17119	6293	2187	902	56457
8	Konsulenter i Regnskabsføring	943	1900	575			3418
9	Trykning af Beretninger m. v.	2425	2147	1519	968	39	7098
10	De prov. Fællesforeningers Planteavlsudvalg	416	146	125			687
	I alt...	68077	29810	12342	7452	1086	118767

yderligere af den i Tabel 8 meddelte Oversigt over Fordelingen af Statens aarlige Tilskud til de enkelte Foranstaltninger, sammenholdt med Oversigten i Tabel 9 over Fordelingen af Tilskudet for Finansaaret 1915—16, som er det første Aar, i hvilket de nye Regler har været gældende.

Det fremgaar heraf, at der i de forløbne 21 Aar, 1895—1916, er ydet et samlet Statstilskud til Planteavlens Fremme gennem landøkonomiske Foreninger af i alt noget over $1\frac{1}{3}$ Million Kr., og da Foreningernes eget Bidrag i en Aarrække har udgjort langt over Halvdelen af de samlede Udgifter, vil disse i den nævnte Aarrække sikkert have beløbet sig til mindst 3 Millioner Kr. Heraf har Landboforeningerne lagt Beslag paa $\frac{4}{5}$, Husmandsforeningerne paa $\frac{1}{5}$, Jylland paa $\frac{3}{5}$, Øerne paa $\frac{2}{5}$.

Bortset fra de jyske Husmandsforeninger, som anvender et uforholdsmæssigt stort Beløb til Konkurrencer og Præmiering af Markbrug og Havebrug — i 1915—16 over 30 000 Kr. —, viser Opgørelserne saavel for hele Aarrækken som for 1915—16, at Udgifterne til de lokale Markforsøg og de til disse

de forskellige Foranstaltninger til Planteavlens Fremme
i Finansaaret 1915—1916.

Husmandsforeningerne						Alm. dansk Gartner- forening	Til- sammen
Jylland	Sjællands Stift	Fyns Stift	Lolland- Falster	Born- holm	I alt		
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1882	1113			94	3089	209	26494 209
6685	500	46		124	7355		15032
15223	557		15		15795		24527
2734	376	449	21	35	3615		12787
231					231	28	2380
6888	656	2215		19	9778	218	66453
66					66		3484
1128	22			32	1182		8280
123	153				276	22	985
34960	3377	2710	36	304	41387	477	160631

knyttede Medhjælpere og Konsulenter har udgjort langt mere end til alle de øvrige Planteavls-Foranstaltninger tilsammen, og det tør sikkert ogsaa forudsættes, at denne Foranstaltning har gjort den største Nytte, først og fremmest til Vejledning for den enkelte Landmand, i hvis Mark Forsøgene er udførte, men dernæst ogsaa til Orientering i videre Kredse gennem de bearbejdede og offentliggjorte Forsøgsresultater, som foreligger i de aarlige, provinsielle Planteavlsberetninger.

For at den Rigdom af Resultater, som her er samlet, fra Forsøg og Undersøgelser i alle Egne af Landet gennem en lang Aarrække imidlertid skal kunne komme til Nytte i det Omfang og paa den Maade, som det fortjener, vil det være nødvendigt, at der foretages en skønsm Sigtning og sagkyndig — formentlig væsentlig statistisk — Bearbejdelse af Materialet, saaledes at dette kan blive offentlig tilgængelig i en overskuelig og for Praxis mere brugelig Form end den nuværende.

Forhaabentlig vil de provinsielle Fællesforeninger søge at løse denne Opgave.

Oplysninger til foranstaaende Afhandlinger er hentede dels fra Landbrugsministeriets, Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs og Statens Planteavlsudvalgs Arkiver, dels fra personlige Meddelelser og trykte Kilder, især de foreliggende Beretninger om Planteavlssarbejdet, Delegeretmøder m. v.

Bilag 1.

Cirkulære til samtlige Amtmænd.

I Finansaaret 1901—02 vil der antagelig have til Raadighed et Beløb af 10000 Kr. som Tilskud til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker.

Af denne Sum vil et Beløb af 9000 Kr. blive anvendt som Tilskud til Landboforeninger — eller Fællesforeninger, for saa vidt disse have taget Sagen i deres Haand — til lokale Markforsøg. Tilskudet vil blive givet paa Vilkaar:

- at Forsøgsplanen approberes af Statens Planteavlsudvalg,
- at Foreningen underkaster sig vedkommende Statsforsøgsstations kontrollerende Tilsyn,
- at Foreningen inden Finansaarets Udløb indsender detailleret Beretning om Forsøgene til Planteavlsudvalget og specificeret og dokumenteret Regnskab til Ministeriet, samt
- at Foreningen selv yder mindst $\frac{1}{3}$ af de med Forsøgenes Anlæg og Drift forbundne direkte Udgifter.

Resten af Beløbet, eller 1000 Kr., vil blive anvendt som Tilskud til Landboforeninger og Fællesforeninger til Oprettelse og Drift af Forevisningsmarker. Det vil blive krævet som Betingelse for at opnaa Statstilskud i det her omhandlede Øjemed:

- at Formaålet med Forevisningsmarken væsentlig er at demonstrere de ved de faste Forsøgsstationer indvundne Erfaringer,
- at vedkommende Statsforsøgsstation er direkte medvirkende ved Forevisningsmarkens Planlæggelse og Drift,
- at Foreningen selv udreder mindst Halvdelen af de direkte Udgifter ved Forevisningsmarkens Anlæg og Drift.

Andragender om Statstilskud, hvortil Skemaer kunne erholdes hos vedkommende Fællesforening samt hos Bornholms landøkonomiske Forening, maa indsendes til Landbrugsministeriet henholdsvis gennem Fællesforeningerne eller gennem Bornholms landøkonomiske Forening, forsynede med vedkommende Statsforsøgsstations Erklæring, og maa for at komme i Betragtning være Landbrugsministeriet i Hænde inden Udgangen af April Maaned d. A.

Ved Henvendelse til Statens Planteavlsudvalg (Adr.: Ved Stranden 14. Kjøbenhavn K.) ville Foreningerne kunne erholde tilstillet en af Udvalget udarbejdet Vejledning til Ordning af lokale Gødningsforsøg.

Idet man herved tjenstligst skal anmode D'Herrer Amtmænd om hver for det Dem betroede Amts Vedkommende at bringe foranstaaende til de i Amtet bestaaende Landboforeningers Kundskab, undlader man ikke at tilføje, at et Antal Eksemplarer af nærværende Cirkulære vil blive D'Herrer tilstillet.

Landbrugsministeriet, den 25. Marts 1901.

F. Friis.

H. Gram.

Bilag 2.

Cirkulære til samtlige Amtmænd.¹⁾

I Finansaaet 1902—1903 vil der antagelig have til Raadighed et Beløb af 15,000 Kr. som Tilskud til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker.

Denne Sum vil blive anvendt som Tilskud til Landboforeninger eller Fællesforeninger, for saa vidt disse have taget Sagen i deres Haand.

- Tilskudet til lokale Markforsøg vil blive givet paa Vilkaar:
- at Forsøgsplanen approberes af Statens Planteavlsudvalg,
 - at Foreningen underkaster sig vedkommende Statsforsøgsstations kontrollerende Tilsyn,
 - at Foreningen inden Finansaaets Udløb indsender detailleret Beretning om Forsøgene til Planteavlsudvalget og specificeret og dokumenteret Regnskab til Ministeriet, samt
 - at Foreningen selv yder mindst $\frac{1}{3}$ af de med Forsøgenes Anlæg og Drift forbundne direkte Udgifter.

Som Betingelse for at opnaa Statstilskud til Oprettelse og Drift af Forevisningsmarker kræves:

- at Formaålet med Forevisningsmarken væsentlig er at demonstrere de ved de faste Forsøgsstationer indvundne Erfaringer,
- at vedkommende Statsforsøgsstation er direkte medvirkende ved Forevisningsmarkens Planlæggelse og Drift,
- at Foreningen selv udreder mindst Halvdelen af de direkte Udgifter ved Forevisningsmarkens Anlæg og Drift.

Andragender om Statstilskud, hvortil Skemaer kunne erholdes hos vedkommende Fællesforening samt hos Bornholms landøkonomiske Forening, maa indsendes til Landbrugsministeriet henholdsvis gennem Fællesforeningerne eller gennem Bornholms landøkonomiske Forening, forsynede med vedkommende Statsforsøgsstations Erklæring, og maa for at komme i Betragtning være Landbrugsministeriet i Hænde inden Udgangen af Marts Maaned d. A.

¹⁾ Lignende Cirkulærer udsendtes den 18. Marts 1903, den 3. Marts 1904 og den 7. Marts 1905 om Anvendelsen af Bevillingen for det følgende Finansaar, 20 000 Kr., til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker.

Ved Henvendelse til Statens Planteavlsudvalg (Adresse: Ved Stranden 14. Kjøbenhavn K.) ville Foreningerne kunne erholde tilstillet en af Udvalget udarbejdet Vejledning til Ordning af lokale Gødningsforsøg.

Idet man herved tjenstligst skal anmode D'Hrr. Amtmænd om hver for det Dem betroede Amts Vedkommende at bringe foranstaaende til de i Amtet bestaaende Landboforeningers Kundskab, undlader man ikke at tilføje, at et Antal Eksemplarer af nærværende Cirkulære vil blive D'Hrr. tilstillet.

Landbrugsministeriet, den 28. Februar 1902.

P. M. V.
L. E. Wulff.

H. Gram.

Bilag 3.

Regler for Anvendelsen af Statens Tilskud til Foranstaltninger, iværksatte af landøkonomiske Foreninger, til Planteavlens Fremme.

Til de nedenfor under Punkt 1—7 anførte Foranstaltninger til Fremme af Planteavl kan der ydes Landboforeninger og Husmandsforeninger samt Fællesforeninger af disse, Planteavlsforeninger og andre landøkonomiske Foreninger, der virker for Planteavlens Fremme, Tilskud af Statskassen paa Betingelse af, at vedkommende Forening af egne Midler udreder Halvdelen af de ved Foranstaltningernes Gennemførelse foranledigede Udgifter i det Omfang, som nedenfor findes nærmere angivet:

1. Lokale Markforsøg: Udgift til Redskaber, der anskaffes af Foreningen og forbliver dennes Ejendom, Udgifter til Sæd, Frø, Gødning, Forsøgsbøger, Fragtudgifter, Forsøgsassistentens Løn, Rejseudgift, Udlæg til Telefonsamtaler, Porto o.l. Saafremt Forsøgsassistenten er fast ansat, opføres hans Løn og Rejseudgifter under Punkt 6.

Direkte Vederlag kan ydes til Forsøgsværter, naar Forsøget er af mere almindelig Karakter og ledes af den provinsielle Fællesforening.

Statstilskud til lokale Markforsøg ydes kun paa Betingelse af: at Forsøgsplanen, til hvis Affattelse der vil være at benytte trykte Skemaer, der kunne faas udleverede ved Henvendelse til vedkommende Fællesforening for Landboforeninger eller Husmandsforeninger, godkendes af en af Statens Forsøgsstationer for Plantekultur, samt

at Forsøgsplanen med Forsøgsstationens Erklæring tilstilles Ministeriet i Forbindelse med det første af de Regnskaber, der, jfr. nedenfor, vil være at indsende hertil.

2. Forevisningsmarker: Leje af Jord eller Forrentning af Købesummen, Udgift til Redskaber, Sæd, Frø, Gødning, Tilsaaning,

Pleje og Forevisning af Marken — herunder ogsaa Udgift til trykte Vejledninger. Indtægt ved Salg af Afgrøde fra Marken fradrages den Sum, hvortil Statstilskudet søges.

Statstilskud til Forevisningsmarker ydes kun paa Betingelse af, at Formaålet med Forevisningsmarken særlig er at demonstrere de Erfaringer, der ere indvundne ved Forsøg, iværksatte paa Statens Forsøgsstationer, eller ved andet Steds foretagne Forsøg, saafremt de ere af mere almen Interesse.

3. Præmiering af hele Markbrug eller Dele deraf: Udgifter til Præmier, Diplomer, Dommerudvalgets Befordringsudgifter, Trykning af Regnskabsbøger og Assistenthjælp ved Regnskabsføringen m. m.

4. Planteavlsudstillinger: Leje af Lokale, Opstilling og Ordning, Tilvejebringelse af Materiale, Fragt, Kørsel og Foredrag.

Udgifter til Præmier og Diplomer kan ikke medregnes, men til Gengæld fradrages ikke eventuelle Entréindtægter.

5. Analyser og andre Undersøgelser, der staa i Forbindelse med de foran ommeldte Foranstaltninger: Udgifter til Tørstofbestemmelser, Mergelundersøgelser, Jordbundsundersøgelser, Græsmarksundersøgelser, Analyser af Gødning, Sæd og Frø o. l.

6. Ansættelse af Konsulenter eller andre faste Medhjælpere: Fast Løn, Rejseudgifter og Kontorudgifter.

7. Andre Foranstaltninger:

a. Anskaffelse af Redskaber og Maskiner — ud over de under Punkt 1 og 2 nævnte — f. Eks. Tørstofbestemmelsesapparater, Vitriolspredere, Sorteremaskiner m. fl., kan kun give Ret til Statstilskud, naar de anskaffes til Forsøgs- eller Demonstrationsbrug. Ved Salg af Redskaber m. m., hvortil Foreningen har modtaget Statstilskud, maa Salgssummen ved første Regnskabsaflæggelse fradrages den Sum, hvortil der søges Statstilskud.

b. Redskabsprøver og Redskabsudstillinger, idet Udgifterne til disse gaar ind under samme Regler som Planteavlsudstillinger (se Punkt 4).

c. Udgifter til Trykning af Beretninger og andre Tryksager samt Annoncer vedrørende de foran nævnte Foranstaltninger (ikke Annoncer om Fremavl og Salg af Saasæd, Fællesindkøb af Gødning og Frø m. m.).

Ved Udgangen af hvert af Aarets Kvartaler indsender Foreningen gennem Fællesforeningen til Ministeriet specificeret Regnskab over samtlige Indtægter og Udgifter vedrørende de foran anførte Planteavlsforanstaltninger i det forløbne Kvartal, bilagt med de originale Kvitteringer for Udgifterne og med fornøden Oplysning om, hvorfra

Indtægterne, for saa vidt de i Henhold til foranførte skulle fradrages Udgiften, i hvert enkelt Tilfælde stammer.

Ved Udarbejdelsen af Kvartalsregnskaberne kan kun medtages Foreningens kontante Udgifter siden sidste Regnskabsaflæggelse.

Paa Grundlag af Regnskabet angiver Foreningen derefter, under Jagttagelse af foranstaaende Regler, den Sum, hvortil den søger Statstilskud.

Landbrugsministeriet, den 6. Juni 1911.

Anders Nielsen.

H. Gram.

Bilag 4.

Regler for Anvendelse af Statens Tilskud til Foranstaltninger, iværksatte af Selskaber og Foreninger for Landbrug og økonomisk Havebrug, til Planteavlens Fremme.

Til de nedenfor under Punkt 1—10 anførte Foranstaltninger til Fremme af Planteavl kan der ydes landøkonomiske Selskaber og Foreninger samt Fællesforeninger af disse, Haveselskaber og Gartnerforeninger og Fællesforeninger af disse samt andre Selskaber og Foreninger, der virker for Planteavlens Fremme, Tilskud af Statskassen paa Betingelse af, at vedkommende Organisation af egne Midler udreder Halvdelen af de ved Foranstaltningernes Gennemførelse foranledigede Udgifter i det Omfang, som nedenfor findes nærmere angivet.

1. Lokale Forsøg.

- a. Lokale Markforsøg: Udgifter til Haandredskaber, der anskaffes af Organisationen og forbliver dennes Ejendom, Udgifter til Sæd, Frø, Hegnsplanter, Indhegning, Gødning, Forsøgsbøger, Fragtudgifter, Forsøgsassistentens Løn og Rejseudgifter, hans Udlæg til Telefonsamtaler, Porto o.l. Saafremt Forsøgsassistenten er fast ansat, opføres hans Løn og Rejseudgifter under Punkt 7. Direkte Vederlag kan ydes til Forsøgsværter, naar Forsøget er af mere almindelig Betydning og ledes af den provinsielle Fællesforening eller godkendes af denne.
- b. Lokale Havebrugsforsøg, begrænsede til Forsøg med saadanne Køkkenhaveplanter, med hvilke rationelle lokale Forsøg kan udføres, samt Forsøg med Planteskoleartikler, hvor Udslaget kan bestemmes ved Maaling, Vejning eller Beskrivelse: Udgifter til Haandredskaber som under Punkt 1 a, Frø, Planter, Indhegning, Gødning, Forsøgsbøger, Fragtudgifter, Forsøgsassistentens Løn og Rejseudgifter, hans Udlæg til Telefonsamtaler, Porto o.l. Saafremt Forsøgsassistenten er fast ansat, opføres hans Løn og Rejseudgifter under Punkt 7.

Statstilskud til lokale Forsøg ydes kun paa Betingelse af:

- at Forsøgsplanen, til hvis Affattelse der vil være at benytte trykte Skemaer, som udleveres ved Henvendelse til vedkommende Fællesforening, hvert Aar godkendes, for Markforsøgenes Vedkommende af en af Statens Landbrugs-Forsøgsstationer, for Havebrugsforsøgenes Vedkommende af en af Statens Havebrugs-Forsøgsstationer,
- at Forsøgsplanen med Forsøgsstationens paategnede Erklæring tilstilles Ministeriet i Forbindelse med det første af de Regnskaber, der (jfr. nedenfor) vil være at indsende hertil, samt
- at de paagældende Forsøgsresultater samles, bearbejdes og offentliggøres af vedkommende Fællesforening, for saa vidt de skønnes egnede dertil. Det detaljerede Talmateriale skal holdes opbevaret i 3 Aar.

2. Iagttagelsesplantninger af Frugtsorter.

Leje af Jord eller Forrentning af Købesummen, Leje af nødvendige Hesteredskaber, Udgifter til Haandredskaber som under Punkt 1 a, Planter, Gødning, Plantning, Indhegning og Pleje af Plantningen. Indtægt ved Salg af Produkter fra denne fradrages den Sum, hvortil der søges Statstilskud.

Statstilskud til Iagttagelsesplantninger af Frugtsorter kan kun ydes, naar Plantningerne anlægges og ledes af en Fællesforening (herunder Det jydskes Haveselskab) efter en ved Statens Forsøgsvirksomheds aarlige Fællesmøder godkendt Plan og under Tilsyn af Statens Havebrugs-Forsøgsstationer.

3. Forevisningsmarker og Forevisningshaver.

Leje af Jord eller Forrentning af Købesummen, Leje af nødvendige Hesteredskaber, Udgifter til Haandredskaber som under Punkt 1 a, Sæd, Frø, Planter, Gødning, Saaning, Plantning, Indhegning, Pleje og Forevisning af Marken eller Haven — herunder ogsaa Udgift til trykte Vejledninger. Indtægt ved Salg af Afgrøde fra Marken eller Haven fradrages den Sum, hvortil Statstilskudet søges.

Statstilskud til Forevisningsmarker og Forevisningshaver ydes kun paa Betingelse af:

- at Formaålet med disse særlig er at demonstrere de Erfaringer, der er indvundne ved Forsøg af mere almen Interesse, og som angaar flere Plantearter, men derimod ikke at foretage Forsøg, samt
- at Fællesforeningerne hvert Aar i Forbindelse med Regnskaberne for April Kvartal til Ministeriet indsender Fortegnelse over samtlige Forevisningsmarker og Forevisningshaver i deres Kreds med Angivelse af Markernes og Havernes Beliggenhed (nærmeste Jernbanestation), Arealets Størrelse i a, Jordejerens Navn og Adresse samt de Organisationer, hvorunder de sorterer.

4. Konkurrencer mellem hele Markbrug eller Havebrug eller Dele deraf, om muligt med dertil hørende Regnskab, eller mellem hele Landbrug med fuldstændigt Regnskab over hele Bedriften.

Udgifter til Præmier (mod Kvittering af hver enkelt Præmietager), Diplomer, Dommerudvalgenes Befordringsudgifter og Godtgørelse for Arbejdstab, dog ikke ud over 4 Kr. pr. Dag, Skemaer, Regnskabsbøger, Assistenthjælp ved Regnskabsføringen m. m. Præmie kan ikke tildeles nogen, der i det paagældende Aar har modtaget Præmie for ypperlig Dyrkning af Huslodder.

Fællesforeningerne maa hvert Aar i Forbindelse med Regnskaberne for April Kvartal meddele Ministeriet Oplysning om, hvilke Konkurrencer mellem hele Landbrug og hele Markbrug, der i det paagældende Finansaar er løbende eller vil blive iværksatte i deres Kreds, samt for hver Konkurrence: Antallet af deltagende Landbrug eller Markbrug, Konkurrencens Varighed og Navnet paa den eller de Foreninger, der har iværksat den, og samtidig fremsende to Eksemplarer af de for Konkurrencerne gældende Regler.

5. Planteavlsudstillinger og Markmøder

(herunder Forevisning af Jorddykningsredskaber i Brug): Leje af Lokale, Opstilling og Ordning, Tilvejebringelse af Materiel og Demonstrationsmateriale, Fragt, Kørsel og Foredrag, samt Udgifter ved Møder, der holdes i Marken, og som gaar ud paa at give Oplysning og Vejledning vedrørende de i Marken forekommende Forhold.

Udgifter til Præmier og Diplomer kan ikke medregnes, med mindre Præmieringen danner Afslutning paa en af de under Punkt 4 nævnte Konkurrencer; men til Gengæld fradrages ikke eventuelle Entréindtægter. Indtægt ved Salg af Materiel skal derimod fradrages den Sum, hvortil der søges Statstilskud.

6. Analyser og andre Undersøgelser, der staar i Forbindelse med de foran anførte Foranstaltninger.

Udgifter til Tørstofbestemmelser og dertil nødvendige Apparater, Analyser af Jord, Jordforbedringsmidler (Mergel, Gødning m. v.) og Afgrøder, Undersøgelser af Planter under Udvikling (Græsmarksplanter, Ukrud, Lævirkning) samt andre specielle Undersøgelser vedrørende lokale Forsøg, Iagttagelsesplantninger eller Planteavlsudstillinger.

7. Ansættelse af Konsulenter eller andre faste Medhjælpere i Planteavl.

Fast Løn, Udgifter ved Rejser i Indlandet samt Kontorudgifter, foranledigede ved den egentlige Konsulentvirksomhed samt ved Gennemførelsen af Foranstaltninger, hvortil der kan ydes Tilskud fra Staten efter nærværende Regler.

Fællesforeningerne maa hvert Aar i Forbindelse med Regnskaberne for April Kvartal til Ministeriet indsende Fortegnelse over Navne og Adresser paa samtlige i deres Kreds fast ansatte Konsulenter

og Medhjælpere i Planteavl med Angivelse af hver enkelt Konsulents eller Medhjælpers aarlige Lønning af Planteavlskontoen samt Navnet paa den eller de Organisationer, under hvilke han er ansat.

8. Ansættelse af Konsulenter i Regnskabsføring i Landbruget.

Fast Løn, Udgifter ved Rejser i Indlandet samt Kontorudgifter.

Statstilskud til Konsulenter i Regnskabsføring ydes kun paa Betingelse af:

- at Konsulenten ansættes og lønnes af en Landboforening, en Husmandsforening eller en Sammenslutning af saadanne,
- at hans Virksomhed omfatter hele Landbrugsbedriften,
- at der ved Regnskabsføringen benyttes en af den provinsielle Fællesforening godkendt Regnskabsform, samt
- at de paagældende Regnskabsresultater samles, bearbejdes og offentliggøres.

Fællesforeningerne maa hvert Aar i Forbindelse med Regnskaberne for April Kvartal til Ministeriet indsende Fortegnelse over Navne og Adresser paa samtlige i deres Kreds fast ansatte Konsulenter i Regnskabsføring og for hver enkelt Konsulent anføre: Navnet paa den eller de Organisationer, under hvilke han er ansat, Størrelsen af hans aarlige Lønning som Konsulent i Regnskabsføring, Antallet og den samlede Størrelse i ha af de Landbrug, der benytter hans Hjælp, Oplysning om Reglerne for hans Virksomhed og Meddelelse om den benyttede Regnskabsform og dennes Godkendelse samt om Anvendelsen af de indvundne Resultater.

9. Trykning af Beretninger og andre Tryksager

(herunder Annoncer) vedrørende de foran nævnte Foranstaltninger.

10. De provinsielle Fællesforeningers Planteavlsudvalg.

Udgifter til Rejser i Indlandet i Anledning af de foran anførte Foranstaltninger, efter samme Regler som for de under Punkt 4 nævnte Dommerudvalg.

Selskaber og Foreninger, -der modtager Tilskud fra Staten paa andre Konti og anvender saadanne Tilskud til en eller flere af de foran anførte Foranstaltninger til Planteavlens Fremme, er udelukkede fra Tilskud efter disse Regler.

Ved Udgangen af hvert af Aarets Kvartaler indsender Organisationerne gennem vedkommende Fællesforening til Ministeriet specificeret Regnskab over samtlige Indtægter og Udgifter vedrørende de foran anførte Planteavlsforanstaltninger i det forløbne Kvartal, bilagt med de originale Kvitteringer for Udgifterne. Samtidig med Regnskabet for Januar Kvartal fremsendes en Oversigt, hvoraf det kan ses, hvilke Indtægter der er anvendte til Dækning af samtlige de i det forløbne Finansaar ifølge de fremsendte Regnskaber afholdte Udgifter. Efter endt Revision vil Regnskaberne blive tilbagesendte.

Ved Udarbejdelsen af Kvartalsregnskaberne kan kun medtages Organisationernes kontante Udgifter siden sidste Regnskabsaflæggelse. Bilagene maa indeholde Angivelse af Ydelsens Art, Mængde og Pris og for Afgifter og Lønninger tillige det Tidsrum, inden for hvilket de betalte Beløb er gældende, og samtlige Bilag maa derhos enten i Teksten eller ved særlig Paategning være forsynede med Oplysning om, at de paagældende Udgifter angaar Foranstaltninger til Planteavlens Fremme. Regnskaberne aflattes efter foranstaaende Konti, saaledes at samtlige Udgifter til hver af de paagældende Foranstaltninger samles og posteres under vedkommende Konto med Henviisning til hvert enkelt Bilags Nummer, og de samlede Udgiftssummer, efter Fradrag af vedkommende Indtægter, overføres og sammentælles i Hovedopgørelsen.

Paa Grundlag af Regnskabet angiver Organisationen derefter, under Iagttagelse af foranstaaende Regler, den Sum, hvortil den søger Statstilskud.

Med Hensyn til Statstilskudets Anvendelse er Organisationerne underkastede Ministeriets Tilsyn.

Landbrugsministeriet, den 28. Maj 1915.

Kristjan Pedersen.

H. Gram.